

Folkhälsomyndigheten

Miljö- och energidepartementet

Handläggare
Karin Björklund

Vårt ärendenummer
00295-2019

Ert ärendenummer
M2019/00116/KI

Datum
2019-02-15

Sida
1 (3)

Folkhälsomyndighetens remissyttrande över Meddelande från kommissionen En ren jord åt alla – En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi

Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter angående rubricerade remiss och har följande att anföra:

Generella kommentarer

Folkhälsomyndigheten ser positivt på EUs ansats till en långsiktig vision för att möta överenskommelserna i Parisavtalet, i synnerhet insikten att oavsett hur svårt det är, så blir de sociala och ekonomiska konsekvenserna än svårare om ingen förändring sker.

Folkhälsomyndigheten anser samtidigt att analysen om att utsläppsminskning av koldioxid främst ska ske genom ändrade energikällor snarare än minskad energiförbrukning och ändrat beteende är olyckligt. Stora förhoppningar läggs i analysen på teknikutveckling och digitalisering, som i många fall förväntas öka energiförbrukningen, snarare än att det är vårt sätt att konsumera, transportera och bo som kräver en förändring. Det är särskilt förvånande då analysen medger att inget av de föreslagna alternativen ger en utsläppsminskning som faktiskt når målen i Parisavtalet.

Folkhälsomyndigheten hade dessutom gärna sett att det i analysen hade gjorts en större ansats för att knyta ihop klimatfrågan med dess hälsoaspekter. Hälsa kan med fördel lyftas som en drivkraft för en mer hållbar och miljövänlig livsstil hos EUs befolkning. Många av de aktiviteter som orsakar koldioxidutsläpp ger även upphov till hälsorelaterade problem med stora kostnader för samhället, såsom trafik, vedeldning och förtätning på bekostnad av grönytor.

Specifika kommentarer

Figur 1.1

Värmeböljor, torka och skogsbränder bör läggas till som effekter av klimatförändringar i den boreala regionen.

1. Maximise the benefits from Energy Efficiency including zero emission buildings

Att automatisera byggnader i energisparande syfte kan ha negativa bieffekter för människors hälsa som bör beaktas. Ett exempel är automatiserad mörkläggning i kontors- och skolbyggnader som begränsar tillgång till både dagsljus och utsikt, vilka utgör viktiga faktorer för en god hälsa. Automatiserad ventilation i energieffektiva byggnader innebär ofta att fönster inte kan öppnas. Detta gör att byggnaden blir obrukbar vid eventuella värmeböljor om ventilationen inte är anpassad för dessa händelser. Det är även sårbart vid eventuella strömavbrott.

3. Embrace clean, safe and connected mobility

Folkhälsomyndigheten ser positivt på att analysen lyfter vikten av både stadsplanering, lokaltrafik, cykling och gång samt att en beteendeförändring måste ske hos både individer och företag, men hade gärna sett att detta budskap framhölls ännu tydligare i texten.

Folkhälsomyndigheten saknar en ordentlig analys över vilka positiva effekter utöver koldioxidutsläpp som minskad trafik i urbana miljöer har, i synnerhet för hälsa, till exempel bättre luftkvalitet, bättre ljudmiljöer och minskad olycksrisk, samt ökade förutsättningar till en större andel grönytor som i sin tur bidrar till en ökad hälsa och motverkar växthuseffekten, både på global och lokal nivå.

Elbilar anges bidra till en ökad folkhälsa genom renare luft, minskade bullernivåer och minskade olycksrisker. Självkörande bilar kan bidra till en mindre andel trafikolyckor, men det är oklart hur elbilar på annat sätt ska kunna ha denna effekt. Vidare har bränsletypen i de flesta fall ingen större påverkan på bullernivåer, förutom vid låga hastigheter. Detta gäller även trafikens påverkan på luftkvalitet, i synnerhet i städer och av relevans för människors hälsa, då även väg- och karosslitage bidrar till luftförorening. Ytterligare viktiga aspekter som saknas i analysen är de energi- och materialresurser som krävs vid framställning av elbilar samt hälsoaspekter kopplade till framställning av de batterier som krävs. Förutom att vara mycket brandfarliga och svårsläckta ger de vid brand en kraftig utveckling av giftig rök och gaser med delvis okänd sammansättning.

4. A competitive EU industry and the circular economy as a key enabler to reduce greenhouse gas emissions

Stärkta policys inom handel anges som viktiga för att kunna säkerställa en hållbar och säker leverans till EU av material såsom kobolt och andra konfliktmineraler, som kommer från ett fåtal länder. Folkhälsomyndigheten önskar att även miljö- och hälsoaspekterna av dessa material lyfts, såväl inom EU som i de länder där utvinning sker. Vidare måste farliga ämnen beaktas vid återbruk och i en cirkulär ekonomi, så att dessa inte ackumuleras och skapar nya exponeringsvägar.

5. Develop an adequate smart network infrastructure and inter-connections

Detta scenario lyfter behoven av att utveckla nätverken för elförsörjning och för transport i form av laddningsstationer. Folkhälsomyndigheten hade gärna sett en analys av kollektivtrafiken och den utveckling som behöver ske för att på ett bättre sätt uppmuntra till aktiv transport och nyttjande av kollektivtrafik, samt underlätta för medborgarna att blanda dessa transportsätt i sina vardagstransporter, i synnerhet barn. Att åka kollektivt, cykla och gå har många hälsomässiga fördelar jämfört med biltransport, både på lång och kort sikt. Som nämnts ovan leder minskad biltrafik, oavsett bränsletyp, till bättre luftkvalitet och ljudmiljöer, samtidigt som olycksrisker

minskar och mer utrymme i den urbana miljön kan nyttjas till grönytor, gång- och cykelbanor. Aktiv transport leder även till ökad vardagsmotion med minskad risk för ohälsa på längre sikt.

6. Reap the full benefits of bio-economy and create essential carbon sinks

Vad gäller kolsänkor i form av våtmarker, skogar och andra naturmiljöer önskar Folkhälsomyndigheten lyfta att dessa miljöer även bidrar till positiva effekter vad gäller människors hälsa då de utgör viktiga områden för rekreation och återhämtning samtidigt som de är viktiga för vattenrening och biologisk mångfald. Bildande, bevarande och återskapande av dessa miljöer har alltså ytterligare fördelar än endast de som kan kopplas till kollagring. Miljöerna bör därför inte bara återställas utan även nyttjas i t ex urbana miljöer även där de inte tidigare funnits, t ex anlagda våtmarker för dagvattenrening.

INVESTING INTO A SUSTAINABLE SOCIETY – A EUROPEAN ENABLING FRAMEWORK FOR THE LONG TERM TRANSITION

Enligt analysen antas företag och privatpersoner stå för den huvudsakliga investeringen i arbetet mot netto-noll-utsläpp av koldioxid, och dessa ska involveras i nationella planer för energi och klimat. Folkhälsomyndigheten skulle gärna lägga till att för att kunna nå målen är det även viktigt att samhälls-, trafik- och stadsplaneringsfunktioner är med i arbetet. Det är även viktigt att involvera hälsosektorn i arbetet, eftersom denna sektor kommer att inneha en stor del av kostnaderna av effekter från de klimatförändringar som förväntas.

Folkhälsomyndigheten instämmer i vikten av att EU föregår med gott exempel genom utvecklande av ren teknik och uppmuntrar till att EUs stringenta miljölagstiftning ska reflekteras även på de länder som vi importerar ifrån. Folkhälsomyndigheten önskar även att EUs ansvar som en global makt synliggörs samt att hälsoaspekter kopplade till råvaruutvinning och produktion tillgodoses även i länder utanför EUs gränser.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen, Britta Björkholm. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Anders Tegnell och enhetschefen Agneta Falk Filipsson deltagit. Utredare, Karin Björklund har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut
Karin Björklund